

ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Вишня В.Б.

доктор технічних наук, професор

Зеленіна О.В.

слухач магістратури

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 62.52

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗКРАДАНЬ ВАНТАЖІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ КОНТРОЛЮ ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ЗАЛІЗНИЦІ

Досліджено типові слідчі ситуації, що можуть мати місце при розкритті розкрадань вантажів на залізницях, обладнаних єдиною електронною мережею вагоконтрольних пунктів.

Ключові слова: електронна мережа, слідча ситуація, розкрадання, вантажі, вагоконтрольний пункт, станція, перегін, зупинка.

Постановка проблеми. Однією з проблем Національної поліції України сьогодні є розкриття та розслідування злочинів у сфері вантажоперевезень на залізниці.

Причому усі способи вчинення розкрадань вантажів можна поділити на відкриті та масковані:

- відкриті скоюються шляхом безпосереднього проникнення у вагон, цистерни тощо, з подальшим маскуванням злочинної дії або без нього. Вони застосовуються як на станціях (кокс, вугілля, нафтопродукти), так і перегонах при руху потяга (металопрокат, феросплави, чавун, металобрухт);

- масковані вчиняються працівниками залізничних станцій і клієнтських організацій, які, знаючи про недосконалість системи обліку навантаження, приховують викрадання шляхом транспортування вантажів з підробленими або невідповідними супровідними документами. Ці викрадання досить складно розслідувати, бо інформація про факт злочину стає відомою лише після прибуття потяга на станцію призначення вантажу. Набирає певного розпо-

всюдження і такий вид маскованого викрадання вантажів, як шахрайство з використанням комп'ютерної техніки

Розкрадання вантажів на залізницях належать до найнебезпечніших і складних видів злочинів, специфічною особливістю яких є те, що місце, де було зроблено розкрадання, і місце, де воно було виявлено, як правило, не збігаються, перебуваючи на значній відстані й навіть у сфері обслуговування різних територіальних управлінь Національної поліції.

Тому прикладом залучення сучасних інформаційних технологій у сфері боротьби зі злочинністю на залізницях є розробка електронної мережі вагоконтрольних пунктів (ВКП) для контролю схоронності вантажів, які транспортуються [1; 2].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема розкрадання вантажів на залізничному транспорті та створення методів і засобів, які спрямовані на викриття таких злочинів, досі не були досліджені повною мірою. Вперше висвітлили дану проблеми В.Б. Вишня та О.В. Вишня у монографії «Використання технічних засобів вагового контролю для виявлення та розкриття викрадень вантажів на залізничному транспорті» (2006 рік).

Метою статті є подальше теоретичне та практичне опрацювання методів і засобів, що спрямовані на підвищення ефективності розслідування злочинів при використанні єдиної мережі електронного супроводження вантажів на залізницях за рахунок формування змісту типових слідчих ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Впровадження мережі електронного супроводження вантажоперевезень на залізницях дозволить оперативно виявляти на вагоконтрольних пунктах, через які слідує потяг, факт розкрадання вантажу. Тобто основним видом повідомлень про розкрадання вантажу буде інформація ВКП. Це не означає, що відомості про розкрадання вантажу не будуть надходити від працівників залізниці, стрільців ВОХОР або поліцейських, наприклад, зі станції, де потяг з вантажем зробив зупинку.

Разом з тим ми пропонуємо нову класифікацію типових слідчих ситуацій, які пов'язані зі створенням мережі ВКП, і складаються на момент отримання інформації про розкрадання залежно від місця повідомлення:

- розкрадання, інформація про яке надійшла з першого ВКП на шляху потяга після його відправлення зі станції навантаження або сортування вантажу;
- розкрадання, інформація про яке надійшла з чергового ВКП на шляху руху потяга;
- розкрадання, яке виявлено під час вивантаження вантажу, але відомості ВКП, у тому числі і останнього перед станцією призначення, не вказували на факт розкрадання.

Остання слідча ситуація перекриває також випадок, коли розкрадання вантажу виявлено при перевірці вантажу на пункті комерційного огляду, але ВКП, обладнаний на станції, не сповістив про це. Нагадаємо, що згідно з проектом впровадження мережі ВКП, останні повинні бути створені на усіх

станціях, де здійснюється комерційний огляд вантажів.

Перша типова слідча ситуація (рис. 1) може виникати у випадках:

а) розкрадання вантажу на станції відвантаження або сортування:

- при навантаженні вагону (викрадачем у змові з матеріально відповідальною особою відправника вантажу);

- після завершення операцій з вагоном (навантаження, сортування) і очікуванні відправки потяга зі станції (будь-якою особою, у тому числі працівником залізниці, ВОХОР та інше).

При цьому слід зауважити, що випадок розкрадання вантажу особисто вантажниками нами не розглядається як не реальний через присутність при навантаженні вагону матеріально відповідальних осіб;

б) розкрадання вантажу на станції особами, що мають доступ до супровідних документів на вантажі, шляхом невірної їх оформлення або підробки (масковане викрадання);

в) розкрадання вантажу на ділянці залізниці між станцією навантаження (сортування) вантажу і першим ВКП (ВКП₁). У свою чергу, таке розкрадання може бути вчинено;

- на перегоні;
- на станціях при зупинках потяга.

Рис. 1. Перша типова слідча ситуація при розкраданнях вантажів за умови використання мережі електронного супроводження вантажоперевезень

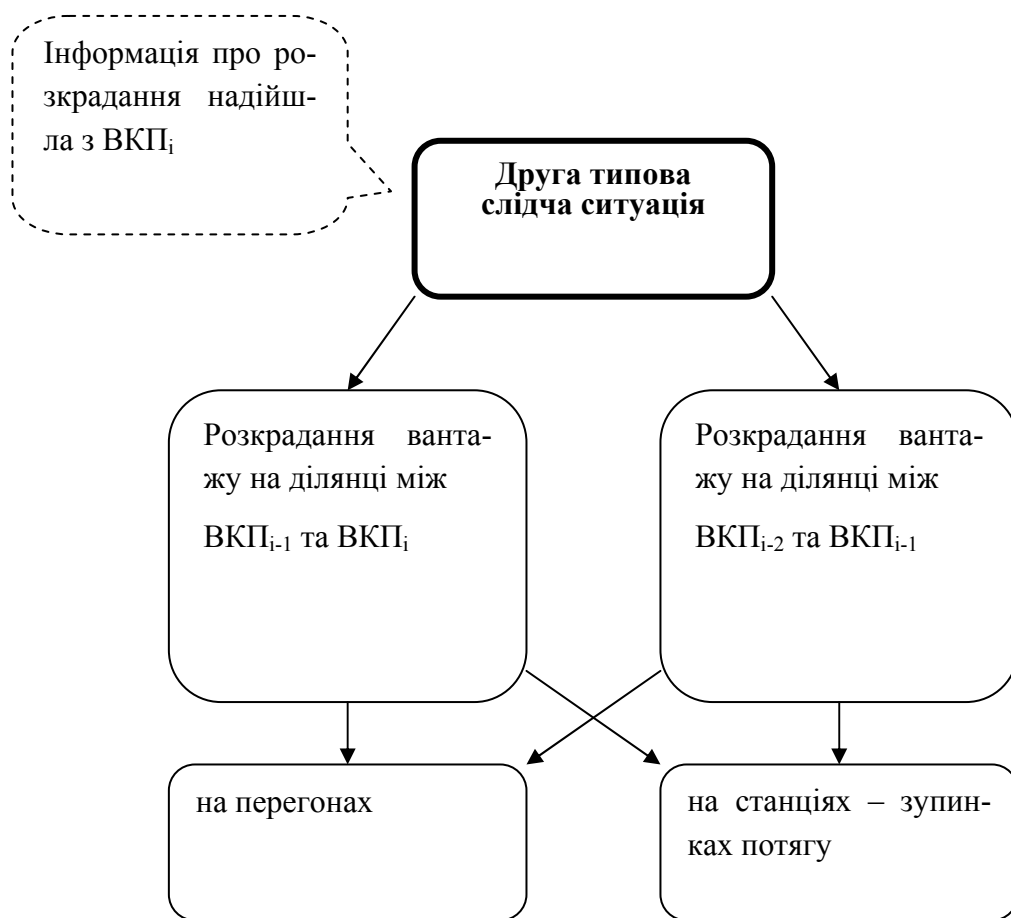
Друга типова слідча ситуація (рис. 2) виникає, коли:

а) розкрадання вантажу вчинено на ділянці залізниці між двома сусідніми ВКП (ВКП_i та ВКП_{i-1}, де *i* – номер ВКП, з якого отримано інформацію про факт розкрадання);

б) розкрадання вантажу вчинено на більшій ділянці залізниці, наприклад між ВКП_i та ВКП_{i-2}, але з ВКП_{i-1} не надходило інформації про наявність розкрадання. Останнє є можливим у випадку:

- несправності апаратури на ВКП_{i-1}, що не дало можливості здійснити контроль вантажу;
- наявності змови працівника ВКП_{i-1} та злочинців.

Як окремий випадок, друга типова ситуація при отриманні відомостей про факт розкрадання вантажу з ВКП₂ може трансформуватися в першу.

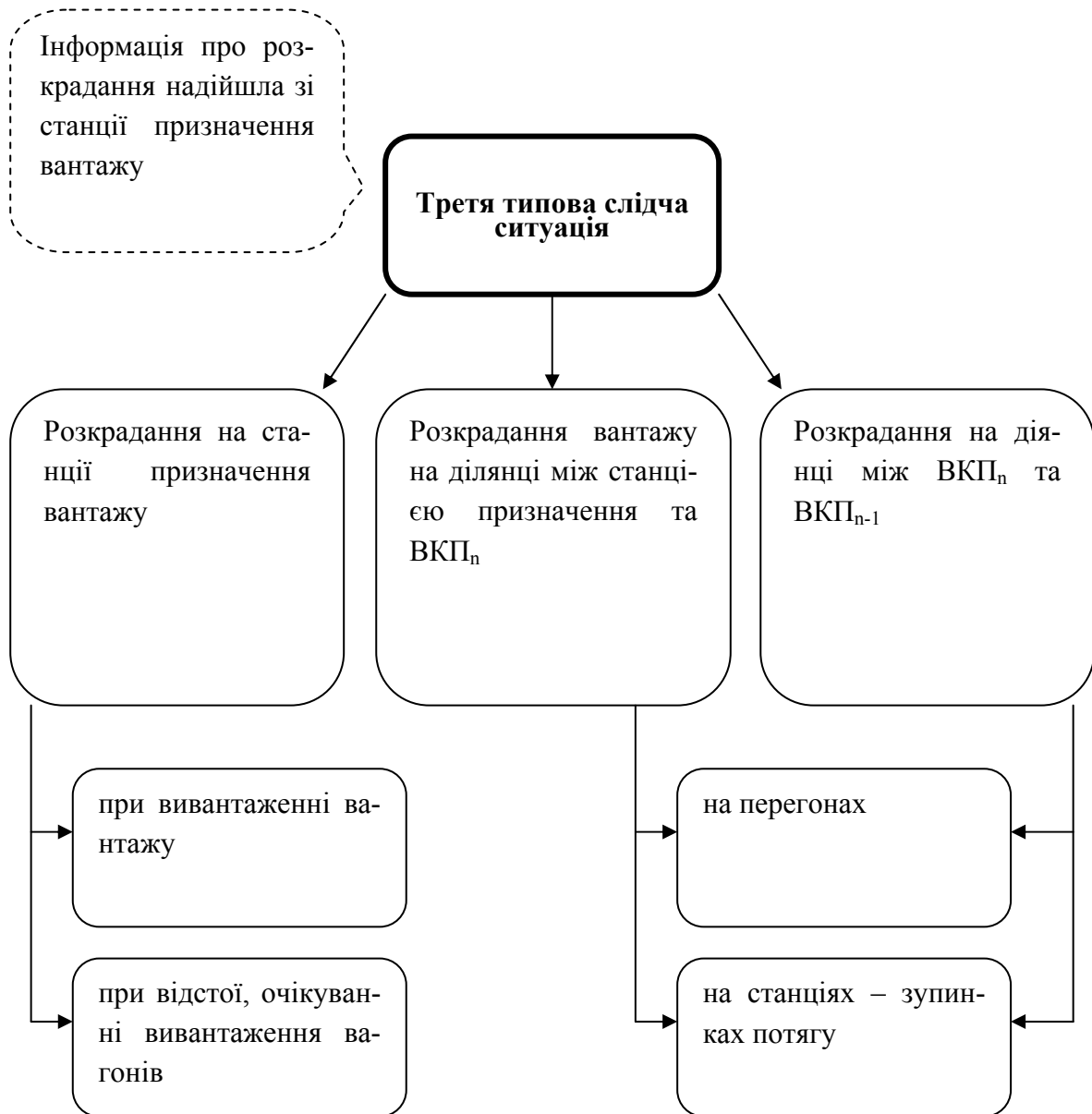
Рис. 2. Друга типова слідча ситуація при розкраданнях вантажів за умови використання мережі електронного супроводження вантажоперевезень

Третя типова слідча ситуація (рис. 3) є можливою за умови, що:

а) розкрадання вчинено на ділянці залізниці між станцією призначення вантажу і станцією розміщення останнього ВКП (ВКП_n).

Як у першій і другій ситуаціях ця ділянка може складатися з перегонів і станцій зупинок потягу;

б) розкрадання вантажу вчинено на ділянці залізниці між ВКП_n та ВКП_{n-1}, якщо з ВКП_n надійшли недійсні дані з причин, наведених для другої типової ситуації;

Рис. 3. Третя типова слідча ситуація при розкраданнях вантажів за умови використання мережі електронного супроводження вантажоперевезень

в) розкрадання скоєно безпосередньо на станції-одержувачу вантажу:

- при вивантаженні вантажу (викрадачем у змові з представником одержувача вантажу);
- під час відстою, очікування вивантаження вантажу (будь-якою особою, у тому числі працівником залізниці, ВОХОР та інше).

Аналіз графічного зображення складових типових слідчих ситуацій

(рис. 1–3) свідчить, що масковане розкрадання, наведене лише в першій типовій слідчій ситуації, буде виявлено вже на першому, в напрямку руху потяга, ВКП, що суттєво прискорить розкриття злочину. В той же час наявність у різних ситуаціях блоків з єдиним наповненням вказує на можливість призначення одних і тих самих слідчих дій.

Треба зазначити, що існуюча та запропонована класифікації типових слідчих ситуацій не є взаємовиключними, а доповнюють одна одну. Дійсно, не виключений випадок викриття розкрадання вантажу оглядачами потяга при зупинці останнього на станції, яка знаходиться між двома ВКП (перша типова слідча ситуація попередньої класифікації).

Висновок. Наведені у статті результати розробки типових слідчих ситуацій дозволять слідчим підвищити ефективність розслідування розкрадань вантажів на станціях, перегонах, при зупинках та руху потягів, вдосконалити підготовку курсантів та слухачів магістратури вищих навчальних закладів МВС України.

Бібліографічні посилання

1. Вишня В.Б. Електронні засоби контролю для розкриття розкрадань вантажів на транспорті / Вишня В.Б., Вишня О.В. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – № 5. – 2001. – С.183–188.

2. Спосіб контролю схоронності вантажоперевезень на залізниці: Декларативний патент № 8927. Україна. МПК 7 В61L13/00 / О.В. Вишня. – № 200503376; Заявлено 11.04.2005; Опубл. 15.08.2005, Бюл. № 8. – 4 с. іл.

Вишня В.Б., Зеленина Е.В. Типичные следственные ситуации для расследования хищений грузов в условиях использования сети контроля грузоперевозок на железной дороге. Исследованы типовые следственные ситуации, которые могут иметь место при раскрытии хищений грузов на железных дорогах, оснащенных единой электронной сетью весоконтрольных пунктов.

Ключевые слова: *электронная сеть, следственная ситуация, хищение, грузы, весоконтрольный пункт, станция, перегон, остановка.*

Vyshnya V.B., Zelenina O.V. Typical investigative situations to investigate cargo thefts in conditions of the use of network to control railway cargo carrying. This article deals with typical investigation situations that can take place while solving the theft of freight on railway stations equipped with united electrical grid weight control stations.

The article highlights three typical investigation situations in which the actions of investigators in case of freight theft at the stages between charge station and the first point for weight control, between two adjacent points for weight control and the last point for weight control and the receiving station have been analyzed.

Keywords: *electrical grid, investigation situation, theft, freight, weight control station, station, line, stop.*

Надійшла до редакції 20.12.2016